

Osebna trdnost

Silvo Šinkovec

Minilo je eno leto od smrti **Bogdana Žorža (1948–2014)**. Posvečal se je vzgoji, mladinskemu prestopništvu, zasvojenosti, svetovanju, terapiji, poučevanju terapevtov itd. Bil je izjemno priljubljen predavatelj ter pisec strokovnih in poljudnih člankov ter knjig. Nekajkrat sva se srečala. Name je vedno naredil vtis pokončnega, jasnega in preprostega človeka, ki trdno stoji na realnih tleh. Njegovo temeljno delo o vzgoji je *Razvajenost, rak sodobne vzgoje* (2002).

Temeljno prepričanje permisivne vzgoje, ki se je začela uveljavljati v sedemdesetih letih, je: pustite otroke, ne omejujte jih z družbenimi zahtevami, ker so te vir vseh frustracij in nevroz, ter zadovoljite vse njihove potrebe. Stroka dvajsetega stoletja je torej obljubljala osebno srečo, če bo človek imel zadovoljene potrebe in ne bo omejevan. Konec stoletja pa so se v strokovnih krogih vse bolj pogosto oglašali novi glasovi, da živimo v času oz. kulturi narcisov (Kernberg, Kohut, Lasch), ki ne znajo ljubiti ne sebe ne drugih, da se mladi utapljajo v nesmislu in nihilizmu (Galimberti). Žorž je razmišljal v nasprotju z modnim trendom. Zaznal je pojav razvajenosti: »Čeprav sem se trudil, mi ni uspelo zaslediti raziskave, ki bi posebej proučevala, kako obsežni so problemi razvajenosti v sodobni družbi« (Žorž, 2002: 68). Zato je uvedel novo motnjo osebnosti, razvajenost, kajti videl je, da so otroci v stiski, ker niso pripravljeni na soočenje z zahtevami življenja.

»Proces oblikovanja motene osebnosti pri razvajenosti« je opisal v poglavju *Opredelitev razvajenosti* (n. d.: 50). Motnja se razvija na več ravneh: telesni, socialni, čustveni, ustvarjalni in duhovni. Na telesni ravni oseba ne razvije sposobnosti, da bi sebe zavarovala pred zunanjimi nevarnostmi, ne nauči se odgovorno ravnati s hrano in toploto. Otrok ne zna poskrbeti zase, ampak pričakuje, da bodo drugi poskrbeli zanj, zato se mu zdi, da se mu pogosto dogaja krivica. Na socialni ravni otrok ne zaznava potreb matere in drugih, ampak vidi le sebe; ne zna ustvarjati pravih odnosov. Na čustveni ravni se otrok ne nauči zaznavati svojih čustev, zato tudi ne more zaznavati čustev drugih. Ker ni v stiku s seboj, ne čuti svojih želja in potreb. Če otroku nudimo vse, ohromimo njegovo radovednost, vztrajnost, doslednost in zadržimo ustvarjalnost. Razvajenost vključuje tudi duhovno raven. To so vprašanja o smislu življenja, o svobodi in odgovornosti, o ljubezni in sreči.

Tudi drugi avtorji iščejo odgovor na ta problem. Goldberg (1971) je opozoril na pomen večšine čakanja. Otrok se mora naučiti odložiti takojšnjo zadovoljitev potrebe, kajti to ga dela svobodnega, ustvarjalnega, značajsko močnega. Pediček (1992) je uvedel pojem tanatagogika, kajti človek potrebuje »pedagogiko porazov in neuspehov,« saj življenje ni le vzpenjanje in razvoj, uspešnost in blagostanje, je tudi poslavljanje, soočanje z neuspehom, z nepopolnostjo in zavrnitvijo. To so učili stari Grki in menihi vseh religij. Psihologija se po stoletnem eksperimentiranju iskanja sreče v zadovoljivosti vseh potreb vrača k stari modrosti.

Bogdan Žorž je v slovenski (pedagoški in terapevtski) prostor z opredelitvijo razvajenosti prinesel izvirno teorijo, s katero je zaznal problem, raziskal vzroke zanj, opozoril na posledice in iskal pomoč za zdravljenje te osebostne motnje. Tudi po njegovi zaslugi se je v prvem desetletju enaindvajsetega stoletja veliko govorilo o nujnem postavljanju meja v vzgoji, spremenilo se je besedišče predavanj za starše in učitelje, povečala se je vera v nujnost aktivne in načrtno vzgoje. Žorž je kot odgovor na razvajenost, mehkužnost in svobodo, ki vodijo v zasvojenost, ponudil model vzgoje, ki spodbuja razvoj samostojne in trdne osebnosti, ki je sposobna vztrajnosti, napora, delavnosti, samostojnega odločanja, ustvarjalnosti in lahko najde smisel svojega življenja.